

Stanowisko brodaczki kędzierzawej *Usnea comosa* w Gorczańskim Parku Narodowym

Brodaczka (*Usnea*) jest krzaczkowatym epifitycznym porostem, którego występowanie rokrocznie ulega drastycznemu ograniczeniu. Jeszcze kilkadziesiąt lat temu piękne plechy tej rośliny porastały licznie pnie drzew, zwłaszcza w rozleglejszych, słabiej zagospodarowanych kompleksach leśnych.

Na podstawie badań lichenologicznych, prowadzonych w latach 1967–1972, Glanc (1978, 1981) wykazuje stanowiska kilku gatunków brodaczek, także z obecnych terenów Gorczańskiego PN. Są to mikrosiedliska przyróżdliskowe i przypotokowe w partiach górnego regła w rezerwacie „Turbacz im. Władysława Orkana”, w dolinie Olszowego Potoku, dolinie Kamienicy oraz na Kudłoni. Już wcześniej na porosty gorczańskie z rodzaju *Usnea* zwracał uwagę Motyka (1936–38), a Glanc (1960) wykazał trzy rzadkie gatunki (*Usnea faginea*, *U. sorediifera*, *U. wasmuthii*).

Czy istnieją jeszcze te stanowiska? Brak dokładnego określenia miejsca występowania ogranicza możliwość precyzyjnej odpowiedzi. Odnalezione w 1991 roku przez autora stanowisko brodaczki kędzierzawej znajduje się u zbiegu dwóch dróg dolinowych, prowadzących wzdłuż potoków Konina i Rozтока, na wysokości 680 m n.p.m., około 200 m od leśniczówki Potasznia (ryc. 1). Kilka egzemplarzy brodaczek porasta tutaj dwa jawory. Największa plecha tego gatunku ma około 5 cm długości, jest dobrze wykształcona i nie wykazuje wizualnych

Ryc. 1. Lokalizacja stanowiska brodaczki kędzierzawej na mapie Gorczańskiego Parku Narodowego. — Situation of the locality of the lichen *Usnea comosa* on the map of the Gorczy National Park

ślądów degeneracji. Pozostałe osobniki są mniejsze, słabiej rozwinięte, niektóre z nich uszkodzone.

Wiadomo bowiem, że brodaczkki są dobrymi bioindykatorami środowiska przyrodniczego, wrażliwymi na niewielkie stężenie związków toksycznych, zwłaszcza zaś dwutlenku siarki (ok. 0,050 mg SO₂/m³ powietrza — wg skali biologicznej porostów epifitycznych Howkswortha i Rose'a 1970 — Kiszka 1990). Zatem to nie przypadek, że w dobre silnego zanieczyszczenia atmosfery emisjami przemysłowymi brodaczkki giną.

Na omawianym stanowisku *Usnea comosa* gatunkami towarzyszącymi są: *Hypogymnia physodes*, *Platysmotia glauca*, *Parmelia saratilis*, *Parmeliopsis ambigua*, *Lecanora subfuscata*, a na gałęziach — *Pseudevernia furfuraceae*, *Lecanora conizaea* i *L. varia*.

Wyżej opisane miejsce występowania brodaczkki kędzierzawej będzie w kolejnych latach wnikliwie obserwowane, a dokładniejsza penetracja terenu być może pozwoli na ustalenie nowych lub podawanych wcześniej stanowisk tego pięknego gatunku.

Paweł Czarnota

PIŚMIENNICTWO

Glańc K. 1960. *Interesujące i rzadkie gatunki porostów z Gorców*. *Fragm. Flor. et Geobot.* 6, 4: 37—51.

Glańc K. 1978. *Zbiorowiska porostów skorupiastych w zespołach leśnych Gorców (Beskidy Zachodnie)*. *Roczn. AR, Poznań* 96: 37—51.

Glańc K. 1981. *Zbiorowiska porostów epifitycznych w zespołach leśnych Gorców*. *Fragm. Flor. et Geobot.* 27, 4: 649—656.

Kiszka J. 1990. *Licheniindykacja obszaru województwa krakowskiego*. *Studia Ośr. Dok. Fizjogr.* 18: 201—212.

Motyka J. 1936—38. *Lichenium generis Usnea studium monographicum*. Pars systematica 651 pp. Leopoli.

Powojnik pnący *Clematis vitalba* w Ojcowskim Parku Narodowym

Pnącza — światłolubne rośliny o długich, wiotkich pędach wymagających podpór — są licznie reprezentowane w ciepłych rejonach Ziemi. We florze Polski niewiele jest gatunków, które można by zaliczyć do tej grupy. Dwa z nich należą do rodzaju powojnik *Clematis* (nazwa pochodzi od greckiego słowa „klēma” oznaczającego „czepny pęd”) w rodzinie jaskrowatych *Ranunculaceae*; są to: powojnik alpejski *Clematis alpina* i powojnik pnący *Clematis vitalba*. Pierwszy jest